

Permakulturens Plan B

Af Poul Erik Pedersen,
landskabsarkitekt og indehaver af Internationalt Permakultur-diplom.

"Plan A didn't work – we couldn't prevent the crash (or crashes) from coming. Now is therefore the time for activating plan B in stead: And that is, to look for how we can equip ourselves to handle the crashes, as they will be developing, and how we can enable ourselves to play a constructive role in the coming times of turbulence and great collective stress."

Sådan lyder en af de centrale sætninger i 'Plan B'-hæftet. Et hæfte, som blev udarbejdet i forlængelse af et Lærerseminar for skandinaviske permakultur undervisere i Sverige, marts 2006.

"Men hvad er så Plan A?", kan man spørge. Plan A var og er den strategi, som har motiveret permakulturens bestræbelser, siden bevægelsen blev født i 1970'erne: Plan A handler om at få etableret så mange enkeltstående permakultur-projekter som muligt, med det underliggende formål dermed at få omsat permakulturens teorier i konkrete succes'er, der kan overbevise resten af verden om det indlysende rigtige og mulige i at omstille til en holdbar, bæredygtig samfundsudvikling.

Plan A forudsætter således, at vi kan forebygge os ud af miljøproblemerne, at vi endnu kan undgå store sammenbrud i naturgrundlaget, i Jordens livsbærende økosystemer. Som sådan var og er Plan A en optimistisk plan, baseret på den grundlæggende inspiration og opløftelse, som gennemsyrrer hele Bill Mollison's livsværk. Og så fordi alternativet er for grufuldt at forestille sig...

Men som Ali Sharif gør opmærksom på, i forbindelse med annonceringen af den næste internationale permakultur-kongres IPC8: "In 1984 Bill Mollison said that permaculturists had ten years to make a difference. This was Plan A. Given the stunning decline of the planet's ecological equilibrium in the last few years most would consider it ludicrous to suggest that we have." (Citat fra 'Director's Blog' på www.ipc8.org).

'Plan B' diskussionen blev således primært sparket i gang som en nøgtern, skandinavisk erkendelse af, at omfattende, ødelæggende sammenbrud i verdens økosystemer ikke længere kan afværges. Vi er simpelt hen kommet for langt ud. Vi er for sent på den. Der er sket for lidt, i forhold til verdenssamfundets halvhjertede forsøg på at bremse miljøødelæggelserne, nedslidningen af naturgrundlaget. Og vi har derfor brug for at implementere en Plan B, som må handle om, hvordan vi så bedst kan håndtere de forestående sammenbrud, og hvordan vi kan mildne konsekvenserne af den nedslidning af naturgrundlaget, som muligvis allerede har overskredet 'the point of no return' og er blevet en uafvendeligt selvforstærkende proces.

Erkendelsen af behovet for en Plan B betyder imidlertid ikke, at Plan A nu skal kastes på møddingen med al dens væsen. Der er stadig et usvækket behov for inspirationen og den konkrete demonstrationsværdi af Plan A's projekter. Men det er vigtigt, at vi gør os klart, at selve motivationen for Plan A for en stor del hviler på forudsætninger og forventninger, som ikke længere kan anses for realisable. Og at der vil være en naturlig psykologisk modvilje blandt mange mod at acceptere, at dette skulle være tilfældet.

Selve anledningen til, at vi skrev 'Plan B'-hæftet, er den debat, som har udviklet sig gennem de seneste år – især i de engelsksprogede tidsskrifter – omkring begreberne 'Peak Oil' og 'Energy Descent'.

'**Peak Oil**' er udtryk for den opfattelse, at produktionen af olie og naturgas har nået sit globale maksimum, og at vi er på vej ind i en voldsom energikrise. Og begrebet '**Energy Descent**' dækker over den forudsigelse, at vi snart vil opleve en kraftig nedgang i energiforbruget, som følger heraf. Nogle mener, det vil få katastrofale følger. Andre mener, det vil befordre en reel omstilling til bæredygtighed i verdenssamfundet. Men blandt permakultur-netværkets offentlige røster synes det i i øjeblikket at være de flestes overbevisning, at en kraftig nedgang i energiforbruget – med deraf følgende voldsomme samfundsomvæltninger – er uundgåeligt og nært forestående.

Men, men, men! Der er meget, som tyder på, at energi-problemet er blevet blæst op og helt ud af proportioner:

For det første er der tilstrækkeligt kul i denne verden til adskillige århundreders forbrug. Og mange industrialiserede lande er allerede i gang med at omstille deres kraftværker til at bruge kul, frem for olie.

For det andet er mange industrialiserede lande igen begyndt at udbygge deres fremtidige energiforsyning med øget anvendelse af atomenergi.

Og for det tredje sker der en stadig udvikling af ny energi teknologi – også i forhold til udnyttelsen af de fossile brændsler. Indenfor de seneste år er der således udviklet nye boreteknikker, som gør det muligt at udvinde 50% af olien fra felterne i Nordsøen, hvor det tidligere kun var muligt at hente ca. 15% af olien op.

Det er vigtigt at understrege, at disse energikilder – kul, olie, naturgas og atomkraft – ikke kan anbefales udfra et permakultur synspunkt. Tværtimod repræsenterer de en stigende afhængighed af farlige, forurenende, og udtømmelige energikilder. Men det er også vigtigt, at vi miljøforkæmpere ikke lukker øjnene for, at den globale udvikling faktisk går i denne retning, i disse år. Og at et egentligt 'Energy Descent' lige nu kan have meget lange udsigter. ('Lange udsigter' i denne sammenhæng værende – slag på tasken – 40-50 år, måske mere). Og til den tid kan det meget vel tænkes, at teknologiudviklingen indenfor vedvarende og fornyelig energi har sikret verdens fremtidige energiforsyning således, at der slet ikke kommer noget 'Energy Descent'.

Det skal heller ikke opfattes sådan, at vi mener, energiforsyningen vil være uproblematisk i fremtiden. Vi kommer sandsynligvis til at opleve store udsving i energipriserne og forsyningssikkerheden, som også vil påvirke arbejdsmarkedet og den globale økonomi. Men det er næppe realistisk at tro, at vi står foran en verdensomspændende forandring mod lavere forbrug, udløst af et 'Peak Oil'. Og det er lige præcis her, kæden hopper af, i den – efter vores mening – meget vidtløftige og useriøse debat omkring fremtidens energisituation, i de internationale permakultur tidsskrifter, i de senere år.

Nej, – de kræfter som virkelig vil være i stand til at ændre verden, som vi kender den, har deres udspring – ikke i en enkelt isoleret problematik som 'Peak Oil', men i hele den samlede, brede vifte af miljø-katastrofer, som menneskeheden er i færd med at udløse:

- I forhold til **Jorden**, som er udsat for erosion, udpining, muldflugt, samt ørkendannelse i store dele af verden.
- I forhold til **Vandet**, som bliver en stadigt mere knap ressource, efterhånden som tørken breder sig i mange verdensdele, og efterhånden som stadigt flere grundvandsboringer må lukkes på grund af forurening. (Og ja, vandforsyningen vil give anledning til væbnede konflikter i de kommende år).
- I forhold til **Klimaet**, hvor drivhuseffekten og den globale opvarmning skaber stadig kraftigere stormvejr, oversvømmelser, og ændringer i havstrømmene, som kan vise sig fatale for balancen i det globale økosystem. For ikke at tale om konsekvenserne af havstigninger, hvis eller når isen på polerne virkelig smelter.
- I forhold til **Organisationen** af vores moderne samfund, som – til trods for at løsningerne på de fleste af disse problemer har været kendt blandt fagfolk de sidste 40-50 år – har forårsaget en støt stigning i det globale ressourceforbrug, og en stadigt eskalerende nedbrydning af menneskeheden eksistensgrundlag.
- Og så også i forhold til **Energien**, som jo stadig vil udgøre et problem, om end ikke det største, og bestemt heller ikke det eneste.

Det er mange problemer at skulle forholde sig til på én gang! Men når de alle sammen synes at eskalere på samme tid i disse år, så skyldes det jo netop, at de hænger sammen, og at de udspringer fra det samme centrum: Menneskeheden overudnyttelse og nedslidning af naturgrundlaget.

Tilsvarende findes løsningerne samlet i den smukke buket af værktøjer, som permakulturen indeholder: Teknikker og metoder til at brødføde os selv, dyrke jorden, bygge vores huse, og indrette vores samfund på en måde der samtidig renser og opbygger naturgrundlaget og de livsvigtige naturressurser – frugtbar muld, rent vand, ren luft og ilt, biomasse, samt sunde og robuste, velfungerende lokalsamfund med stor lokal selvforsyning.

Det er derfor ikke nogen holdbar løsning, at nøjes med at fokusere på ét problem – Peak Oil og Energy Descent – ud fra en betragtning om, at det er nemmere at få offentlighedens opmærksomhed på den måde.

Nej, lad os i stedet fastholde en mangfoldig tilgang i kraft af de mange gennemprøvede redskaber, som netop er styrken ved permakultur. Og lad os få nogle flere skove, flere frodige landskaber, med masser af træer! Det er træerne, som har gjort Jordkloden beboelig. Og det er træerne, som vil kunne redde os fra truslen om økologisk sammenbrud.

Vi må konstatere, at det ikke er lykkedes os permakulturister at overbevise verden om at opføre sig fornuftigt, ved hjælp af alle vores smukke, enkeltstående projekter. Det var **Plan A**, og den er nu blevet overhalet af tingenes faktiske udvikling. Så lad os i stedet tage skeen i den anden hånd: Lad os styrke vores interne netværk blandt de forskellige Plan A projekter og andre ligesindede aktører, og lad os arbejde på at sikre vores lokale basisforsyning indenfor de bioregioner, som også i fremtiden vil kunne udgøre bæredygtige enheder. Og lad os i det hele taget forberede os grundigt og velovervejnet på den mangfoldighed af kriser, som næppe kan undgå at blive en væsentlig del af vores fælles livsvilkår i de næste hundrede år! – Dét er **Plan B...**

"And still we should look to the forests for our solutions..." View over the lake at Svenshögen village, with forest covered hills in the background. (March 06. Photo: Poul Erik Pedersen)

Sentenser fra Plan B hæftet:

"Thus, we believe that world change will be more likely to enforce itself on the background of water shortages, violent weather phenomena and rising sea levels, combined with the expectable chaotic conflicts for control over resources. And that this process will be catastrophic in nature, rather than adjusting to peaceful sustainability."

"The concept of bioregions comes in here as the important tool of permaculture. In fact, if we want to survive the crash, we should already now start building up some robust bioregional networks in order to have the people, the knowledge and the contacts ready for action, organised geographically according to what areas can supply themselves with all basic resources, in preparedness for the case of our modern vulnerable supply-systems failing under one or more of the environmental crises threatening. In Scandinavia we have already started building up such a bioregional network covering the region around Øresund."

"Thus, it becomes a basic necessity for handling the crash that we don't start shifting in our foci, from what has always been at the core of permaculture: The balanced, rational and effective analyses of resource circuits with the attached toolbox of practical advices of how to create permanently sustainable

settlements. Being very practical, down-to-earth and based on ecologically scientific weighings of evidences.”

“One approach that can help us to maintain this multiple focus would be to keep promoting the aspect of forestation and plantation generally, as we always did, right from the beginning. Forests and other forms of densely planted landscapes have always been the main accumulators and cleaners of our vital natural resources – soil, water, clean air and oxygen, energy resources. And still we should look to the forests for solutions and exemplarship of sustainability, and as a spectacle for permaculture analyses and action programs.”

“The ‘Øresund-region’ – that is Southwest Sweden and the Danish island of Zealand, including the capital of Copenhagen – might comfortably provide its 4 mio. inhabitants with all basic resources, if infrastructure and self supply agriculture got geared for it. This includes sustainable energy based on wood chips harvested from the extensive Swedish forests, combined with renewable energy (wind, water, a.o.) and 20-30% reduction of energy consumption. The calculations for this were checked and approved by official experts in relation to a price-winning project on the theme ‘Sustainability for Big Cities’, Frederiksberg Municipality, Copenhagen, 1996.”

“Thus, we are not arguing that there will not be a critical change in relation to the global energy supply. This will come. But not just yet. Not before we are another few decades further down the road towards irreversible breakdowns. And in the meantime we are warning that the current focus on Peak Oil / Energy Descent is taking away focus from the really disastrous events in various other areas – violent weather, floods, soil erosion, drought, deforestation, desertification, declining soil fertility, rising sea levels, etc. – disasters in the natural systems, that are calling for the basic core of action in permaculture.”

“Permaculture is not an answer to minor or singular problems like shortage of a specific resource. Permaculture is – or should be – an answer to the developing environmental disasters of the world, in all of their many-facetted and interrelated complexities.”

“Thus, the core of our bioregional project concerns the organizational structures, the decision making systems of society, the administration of resource consumption and entrepreneurial developments, the political priorities, and ways of thinking about how to form society at urban and bioregional scale. In this, the first challenge was to establish a network of permaculture projects which we have been doing here since the '90ies. And the next challenge is then to convince politicians and public opinion that the notion of sustainable cities and bioregions is at all realistic and worth of serious consideration. In this, our project from 1996 served as wholesome proof according to external experts' scrutiny. But we can also conclude in hindsight that for various – and mainly psychological – reasons there is still a very long way to go before we can call ourselves successful in convincing populations that this is something to actually be taken serious...”

“Perhaps we should also here add the comment that we are not in any way suggesting to drop the small permaculture projects being made in the local surroundings where people live. These are vitally important as a basis of permaculture developments. But they have to be supplemented by and viewed within the umbrella of a larger bioregional strategy, and creating a network between the projects.”